

ДЕРЖАВНА
СЛУЖБА
ЯКОСТІ ОСВІТИ
УКРАЇНИ

РЕЗУЛЬТАТИ

**моніторингового дослідження
застосування закладами загальної
середньої освіти методичних
рекомендацій Національного агентства
з питань запобігання корупції**

«Освітній навігатор»

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ	3
ОБІЗНАНІСТЬ ПРО «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР»	5
ВИКОРИСТАННЯ ПОСІБНИКА «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР» В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. УСПІШНІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ	8
ПОТРЕБИ ТА ТРУДНОЩІ У ВИКОРИСТАННІ ПОСІБНИКА «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР»	11
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	13

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Державною службою якості освіти України (далі – Служба) спільно з її територіальними органами у період з 03 до 15 грудня 2025 року проведено моніторингове дослідження (далі – моніторинг, дослідження) рівня обізнаності керівників закладів і впровадження методичних рекомендацій для забезпечення прозорості та доброчесності у діяльності закладів загальної середньої освіти [«Освітній навігатор»](#) (далі – рекомендації, посібник), розроблених Національним агентством з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), затверджених [наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2025 № 734](#).

Посібник є методичним доповненням до [«Абетки для директора»](#) (розроблена Службою у 2020 році), що допомагає закладам загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО, заклади освіти) у розбудові внутрішньої системи забезпечення якості освіти, постійного й послідовного підвищення якості освітньої діяльності. Рекомендації НАЗК надають практичні інструменти та теоретичні основи того, як здійснити цей процес, ґрунтуючись на засадах доброчесності в її широкому розумінні.

Вказане дослідження проведено на виконання пункту 1.2.1.2.8 Заходів з виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затверджених [постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 року № 220](#).

Мета дослідження:

Моніторинг спрямований на з'ясування, наскільки керівники закладів загальної середньої освіти ознайомлені з посібником НАЗК, встановлення рівня впровадження рекомендацій в управлінську й педагогічну діяльність, їхній вплив на якість освіти та освітнього середовища.

Завдання дослідження:

1. Оцінити рівень ознайомлення керівників закладів загальної середньої освіти з методичними рекомендаціями НАЗК «Освітній навігатор» для забезпечення прозорості та доброчесності у діяльності закладів освіти.
2. Дослідити стан впровадження керівниками закладів загальної середньої освіти методичних рекомендацій «Освітній навігатор» в управлінську й педагогічну діяльність.

3. Проаналізувати анкетні дані та сформувані пропозиції подальшої реалізації рекомендацій НАЗК в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Інструментарій:

- анкета для керівників закладів загальної середньої освіти.

Дослідження здійснювалося шляхом опитування керівників закладів загальної середньої освіти з використанням Google Forms.

Характеристика респондентів

У моніторинговому дослідженні загалом взяли участь **6 065** керівників закладів загальної середньої освіти з усіх областей України та міста Києва (окрім Автономної Республіки Крим), що становить **49,5 %** від загальної кількості ЗЗСО, які функціонували станом на квітень 2025 року (за [інформацією](#) Інституту освітньої аналітики) (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика респондентів, які взяли участь в дослідженні

Назва адміністративно-територіальної одиниці	Опитано керівників ЗЗСО (всього осіб)	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Опитано керівників ЗЗСО (всього осіб)
Вінницька область	185	Миколаївська область	140
Волинська область	337	Одеська область	301
Дніпропетровська область	380	Полтавська область	358
Донецька область	127	Рівненська область	341
Житомирська область	287	Сумська область	241
Закарпатська область	298	Тернопільська область	185
Запорізька область	125	Харківська область	398
Івано-Франківська область	320	Херсонська область	75
Київська область	180	Хмельницька область	204
Кіровоградська область	229	Черкаська область	298
Львівська область	566	Чернівецька область	183
Луганська область	52	Чернігівська область	160
м. Київ	95		

Таким чином, географія цього дослідження охоплює всю Україну, за винятком Автономної Республіки Крим.

ОБІЗНАНІСТЬ ПРО «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР»

Аналіз результатів відповідей керівників ЗЗСО на запитання «Чи ознайомлені Ви із методичними рекомендаціями щодо забезпечення прозорості та доброчесності в діяльності закладів загальної середньої освіти – посібником «Освітній навігатор»?» показав, що на час опитування:

67,3 % респондентів ознайомлені з рекомендаціями;

22,1 % – переглядали лише окремі розділи посібника НАЗК;

7,3 % – ознайомлені з рекомендаціями, але не використовують їх у своїй діяльності.

Проте 3,3 % опитаних керівників закладів освіти повідомили, що взагалі нічого не знають про існування «Освітнього навігатора» (рис. 1).

Рис. 1. Рівень ознайомлення керівників ЗЗСО з посібником «Освітній навігатор»

Таким чином, дані, отримані в ході дистанційного анкетування керівників закладів загальної середньої освіти, демонструють певні проблеми з комунікацією місцевих органів управління освітою із закладами у частині впровадження та реалізації рекомендацій з важливого аспекту діяльності – забезпечення прозорості та доброчесності. Недостатня поінформованість керівників ЗЗСО з рекомендаціями, спрямованими на удосконалення та осучаснення їхньої управлінської діяльності, відображається на організації освітнього процесу з дотриманням норм законодавства.

Водночас під час моніторингового дослідження вивчалось питання щодо джерел інформації, з яких керівники закладів освіти отримують нові матеріали, рекомендації тощо для організації управлінської та педагогічної діяльності, зокрема про «Освітній навігатор».

Більшість респондентів (96,7 % опитаних) дізнавалися про зазначені рекомендації з різних джерел інформації (респонденти мали можливість обрати кілька варіантів відповідей). Так, більше половини керівників ЗЗСО (61,5 %) відповіли, що ознайомилися з посібником «Освітній навігатор» на вебсайті Міністерства освіти і науки України, 46,3 % – через розсилки / вебінари від органів управління освітою, 43,8 % – через соціальні мережі / освітні платформи.

По 19,4 % керівників ЗЗСО дізналися про методичні рекомендації щодо забезпечення прозорості та доброчесності в діяльності закладів освіти через інформаційні заходи / джерела НАЗК та від колег / керівництва (рис. 2).

Решта інформаційних джерел (випадково через мережу «Інтернет», на курсах підвищення кваліфікації, на форумах освітян тощо) становлять близько 0,1 %.

Рис. 2. Джерела отримання інформації про «Освітній навігатор»

Зазначені дані свідчать про необхідність проведення більшої кількості інформаційних заходів, навчань, семінарів, вебінарів місцевими органами управління освітою із запрошенням фахівців НАЗК, впровадження вивчення посібника «Освітній навігатор» в програми курсів підвищення кваліфікації для керівників закладів освіти.

На запитання анкети, чи ознайомлені керівники закладів освіти з основними розділами методичних рекомендацій, 41,7 % респондентів відповіли, що вони детально ознайомилися, 57,3 % – частково, 1,0 % – не ознайомилися (рис. 3).

Отримана інформація засвідчує, що більше половини опитаних керівників закладів загальної середньої освіти або не вважають за необхідне впроваджувати принципи прозорості та доброчесності у свою управлінську діяльність, або недостатньо поінформовані про важливість таких заходів в освітньому процесі.

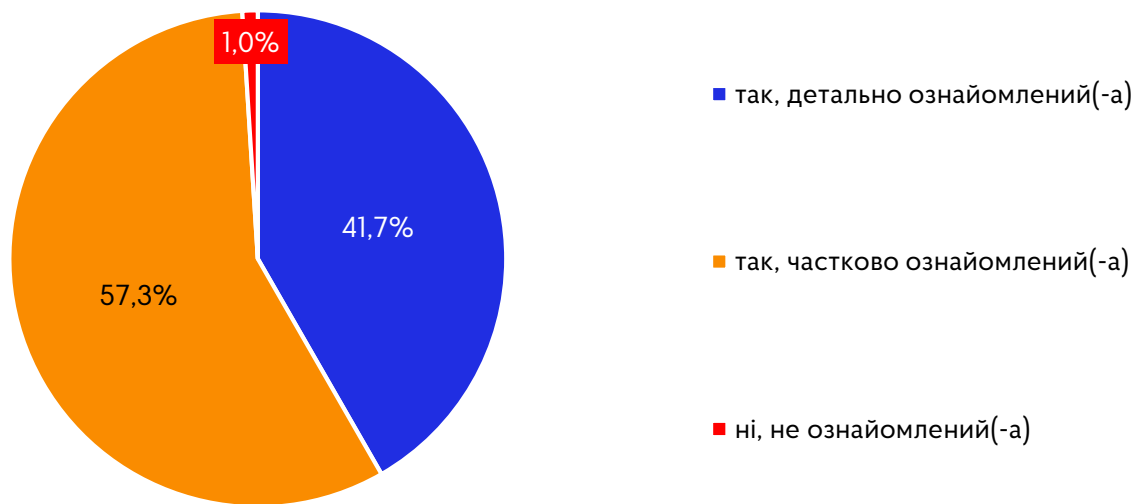

Рис. 3. Рівень ознайомлення керівників ЗЗСО з основними розділами посібника «Освітній навігатор»

Важливим фактором для впровадження новітніх процесів в освітньому середовищі є ознайомлення педагогічного колективу з ними та обговорення на загальних зборах, засіданнях педагогічної ради шляхів та планів щодо їхньої реалізації. Тому під час моніторингового дослідження вивчалось питання проведення керівниками ЗЗСО обговорення методичних рекомендацій НАЗК у трудових колективах закладів.

Лише чверть опитаних керівників (25,1 %) повідомили, що неодноразово обговорювали в колективі посібник «Освітній навігатор», 35,0 % – відповіли, що у колективі одноразово відбулося обговорення зазначеного посібника, 27,7 % керівників планують обговорення методичних рекомендацій НАЗК у колективі закладу. Проте 12,2 % керівників ЗЗСО не обговорювали і не планують проведення обговорень посібника у колективі (рис. 4).

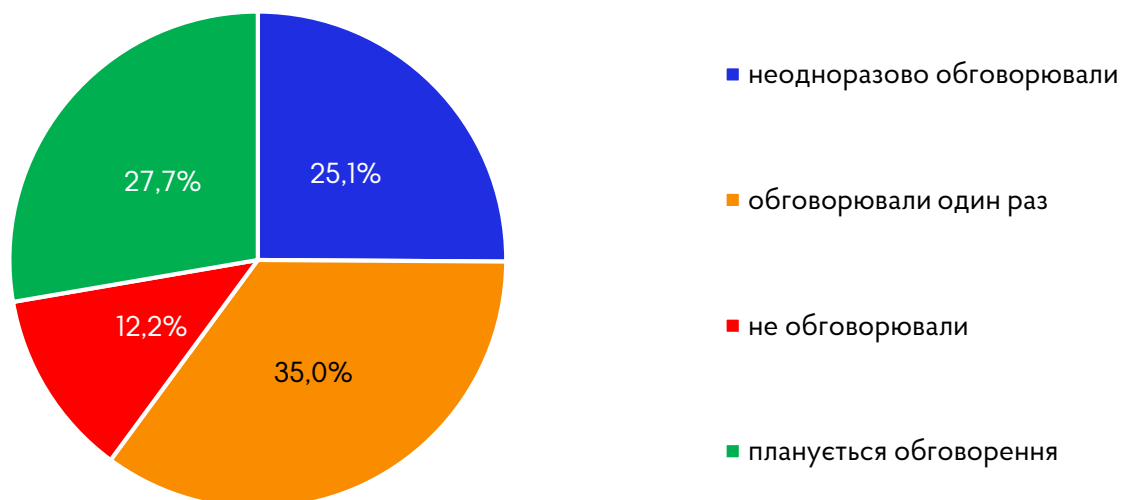

Рис. 4. Стан обговорення методичних рекомендацій НАЗК «Освітній навігатор» у педагогічних колективах ЗЗСО

Вищезазначена інформація потребує уваги керівників закладів загальної середньої освіти, органів управління освітою з метою повноцінного впровадження принципів прозорості та доброчесності в діяльність закладів шляхом проведення інформаційних кампаній щодо ознайомлення з методичними рекомендаціями НАЗК «Освітній навігатор».

ВИКОРИСТАННЯ ПОСІБНИКА «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР» В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. УСПІШНІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Під час моніторингового дослідження вивчалось питання використання рекомендацій НАЗК в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти шляхом розроблення планів заходів із впровадження посібника «Освітній навігатор». Так, на запитання онлайн-анкети, чи розроблено в закладі освіти план заходів із впровадження зазначених рекомендацій, керівники ЗЗСО відповіли наступним чином:

70,3 % респондентів – так, у процесі розробки;

20,4 % – ні, не розроблено;

9,0 % – так, розроблено;

0,3 % – не планують розробляти (рис. 5).

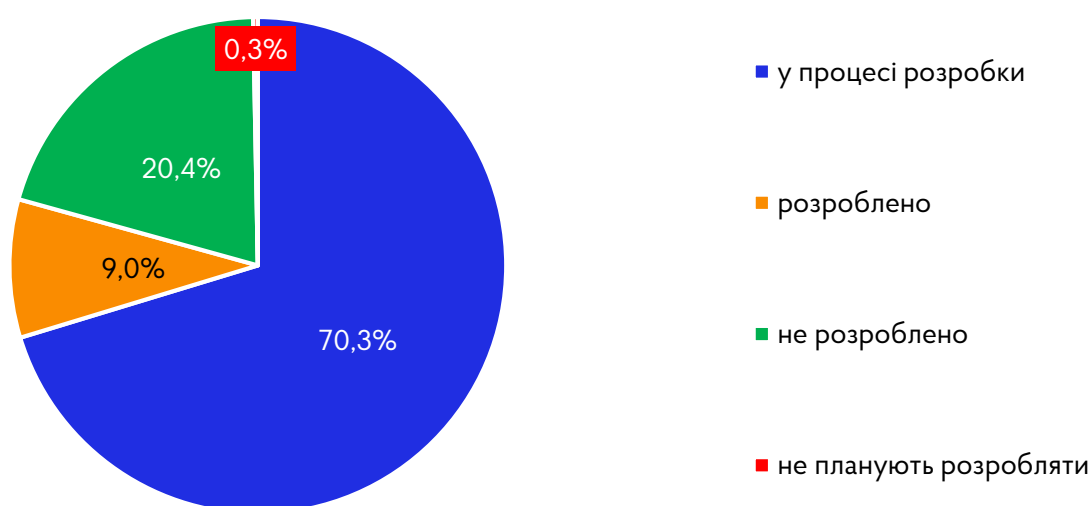

Рис. 5. Стан розроблення планів заходів із впровадження посібника «Освітній навігатор» у ЗЗСО

Наведені результати опитування свідчать про те, що процес застосування в управлінській та педагогічній практиці рекомендацій НАЗК триває. Більшість керівників ЗЗСО працюють над плануванням заходів із впровадження принципів прозорості та доброчесності в свою діяльність, проте відповідні плани розроблено лише в близько десятої частини закладів освіти. У кожному п'ятому закладі плани заходів не розроблено, а 0,3 % взагалі не планують їх розробляти.

Для впровадження в управлінську діяльність будь-яких новацій або законодавчих норм у закладах освіти практикується розроблення планів з реалізації завдань, стратегій, внутрішніх політик, організація тематичних семінарів / вебінарів тощо. Заклади освіти сьогодні вільні у виборі методів планування і здійснення своєї діяльності, тому під час моніторингового дослідження вивчалися форми впровадження методичних рекомендацій НАЗК «Освітній навігатор».

Так, за інформацією 42,7 % керівників ЗЗСО, заходи з реалізації зазначених методичних рекомендацій включені до річних планів роботи закладів, 39,9 % закладів освіти практикують проведення семінарів / навчань з впровадження методичних рекомендацій НАЗК, 16,7 % керівників повідомили про розроблення внутрішніх політик / положень з реалізації основних завдань посібника, 0,7 % респондентів вказали про пошук інших форм впровадження принципів доброчесності у своїй управлінській діяльності (рис. 6).

Рис. 6. Форми впровадження методичних рекомендацій НАЗК «Освітній навігатор» в ЗЗСО

Враховуючи те, що менше половини анкетованих керівників ЗЗСО повідомили про включення заходів з реалізації методичних рекомендацій НАЗК до річних планів роботи закладу, органам управління освітою необхідно проводити відповідну інформаційну роботу з керівниками закладів освіти щодо

урізноманітнення форм впровадження принципів доброчесності в управлінську та педагогічну діяльність.

За результатами опитування керівників також проаналізовано інформацію про напрями роботи ЗЗСО, в яких застосовуються методичні рекомендації «Освітній навігатор».

Аналіз відповідей керівників ЗЗСО показав, що респонденти обирали наступні напрями діяльності у частині впровадження посібника:

- 87,5 % – академічна доброчесність учнів / учениць і педагогів;
- 82,1 % – управління закладами освіти на засадах доброчесності;
- 67,2 % – партнерство з громадою та батьками здобувачів освіти;
- 45,9 % – виховна позакласна / позашкільна робота;
- 43,7 % – прозорість фінансування закладів освіти;
- 38,2 % – розвиток цифрових компетентностей (рис. 7).

Рис. 7. Напрями роботи ЗЗСО, в яких застосовуються методичні рекомендації «Освітній навігатор»

На пропозицію в анкеті привести приклади інших напрямів роботи, де використовуються методичні рекомендації «Освітній навігатор», керівники ЗЗСО повідомили про наступне: системне використання у всіх сферах діяльності; робота учнівського клубу «Некорумповане покоління»; доповнення Кодексу безпечного освітнього середовища закладу освіти принципами доброчесності тощо.

Проведений аналіз за результатами опитування керівників закладів загальної середньої освіти демонструє, що у більшості ЗЗСО вживаються заходи з впровадження принципів прозорості та доброчесності за основними напрямами діяльності.

Під час анкетування 52,9 % керівників закладів повідомили про наявність у діяльності закладів успішних практик впровадження принципів доброчесності

(ініціативи, проекти) в освітньому процесі. Проте інша частина опитаних керівників (47,1 %) інформує про відсутність успішної роботи у цьому напрямі (рис.8).

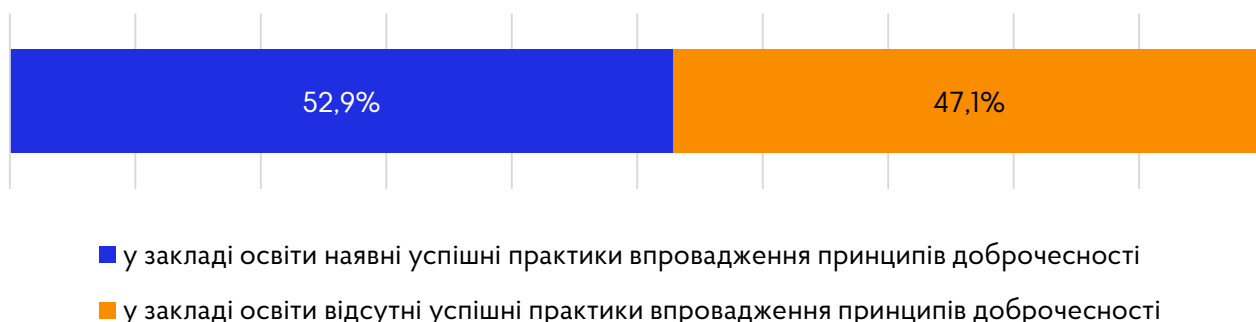

Рис. 8. Наявність успішних практик впровадження принципів доброчесності в ЗЗСО

Керівники ЗЗСО під час анкетування навели приклади успішних практик впровадження заходів, проектів з прозорості та доброчесності, серед яких можна відзначити: розроблення положення про академічну доброчесність; участь у проекті «Прозора школа» від НАЗК; тижні та уроки доброчесності; проведення тренінгів, семінарів, флешмобів, диспутів, лекторіїв, круглих столів тощо; створення учнівських кодексів честі; спеціальні тематичні години спілкування, виховні заходи або інтегровані уроки; тематичні батьківські збори; майстер-класи за темами «Як правильно цитувати», «Як користуватися джерелами», «Як уникати плагіату в шкільних роботах»; проект «Чесний урок».

Підсумовуючи наведені дані, можна сказати, що лише близько половини керівників, які брали участь в анкетуванні, реалізують методичні рекомендації «Освітній навігатор» через проведення різноманітних заходів та впровадження норм доброчесності, прозорості в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

ПОТРЕБИ ТА ТРУДНОЦІ У ВИКОРИСТАННІ ПОСІБНИКА «ОСВІТНІЙ НАВІГАТОР»

Під час моніторингового дослідження також вивчалось питання, наскільки рекомендації «Освітній навігатор» є корисними для практичної діяльності керівника ЗЗСО. Так, 64,2 % опитаних респондентів визнали посібник дуже корисним, 34,7 % – відповіли, що їм важко сказати, чи необхідний такий посібник в практичній діяльності, 1,1 % керівників закладів повідомили, що не бачать практичної користі від рекомендацій НАЗК (рис. 9).

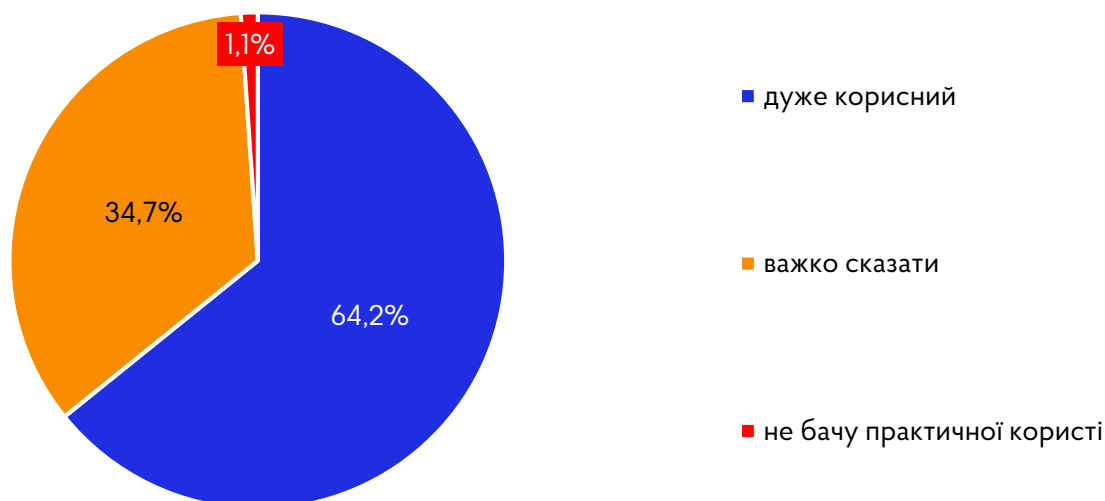

Рис. 9. Потреба посібника «Освітній навігатор» в практичній діяльності керівників ЗЗСО

Аналіз відповідей керівників закладів загальної середньої освіти свідчить, що принципи доброчесності та прозорості для понад третини респондентів не стали важливими в управлінській та педагогічній діяльності, що потребує посилення просвітницької роботи, включення відповідних тем до курсів підвищення кваліфікації педагогів та керівників закладів освіти, постійних моніторингів їх (принципів) дотримання.

Також керівники закладів загальної середньої освіти зазначили, що потребують підтримки у впровадженні згаданих методичних рекомендацій. Серед основних: методичні семінари / тренінги; консультації експертів; узагальнення та поширення кращих практик закладів освіти; онлайн-платформа з необхідними матеріалами / ресурсами; додаткові інформаційні та роз'яснювальні матеріали (рис. 10).

Рис. 10. Підтримка, що необхідна керівникам ЗЗСО для ефективного впровадження методичних рекомендацій «Освітній навігатор»

Водночас керівники закладів освіти висловили думку щодо основних труднощів, що виникають в їхній діяльності у впровадженні посібника «Освітній навігатор». Більшість респондентів (82,5 %) відзначили серед труднощів нестачу часу / ресурсів, третина – вважають відсутність знань та відповідної підготовки кадрів причиною недостатньої реалізації методичних рекомендацій НАЗК, кожен п'ятий з керівників назвали причиною – низьку мотивацію колективу щодо впровадження принципів доброчесності в освітній процес та трудову діяльність (рис. 11).

Серед інших варіантів відповідей слід відзначити: наявність великої кількості різних методичних рекомендацій, які необхідно опрацювати; засилля документації в роботі керівника закладу освіти; проблеми, пов'язані з відсутністю світла та інтернету тривалий час; виснаження педагогічних працівників в складних умовах воєнного стану тощо.

Рис. 11. Основні труднощі у впровадженні методичних рекомендацій «Освітній навігатор»

Наведені дані свідчать про необхідність системної підтримувальної роботи органів управління освітою впровадження та розповсюдження успішних практик ЗЗСО з використання методичних рекомендацій «Освітній навігатор», що реалізуються в закладах освіти України. Особливої уваги потребує посилення діяльності регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти у частині впровадження методичних рекомендацій, посібників, успішних практик в управлінську та педагогічну діяльність через розробку окремих тематичних курсів підвищення кваліфікації.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

З огляду на результати моніторингового дослідження рівня обізнаності керівників закладів освіти й впровадження методичних рекомендацій для

забезпечення прозорості та доброчесності у діяльності закладів загальної середньої освіти «Освітній навігатор», розроблених Національним агентством з питань запобігання корупції, можна виділити кілька ключових аспектів, що потребують уваги.

Зважаючи на те, що стаття 6 Закону України «Про освіту» визначає академічну доброчесність однією із засад державної політики у сфері освіти та принципом освітньої діяльності, впровадження методичних рекомендацій НАЗК «Освітній навігатор», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2025 № 734, потребує виконання визначених завдань на рівні управлінської відповідальності в першу чергу керівників закладів освіти.

Посібник НАЗК розрахований на практичну допомогу у впровадженні в діяльність учасників освітнього процесу закладів загальної середньої освіти принципів прозорості та доброчесності.

Отримані результати дослідження свідчать не лише про певні проблеми, пов'язані з реалізацією методичних рекомендацій НАЗК, а також з розробленням у деяких закладах загальної середньої освіти внутрішньої системи забезпечення якості освіти, що включає забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі. Формально положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти можуть бути розроблені, проте вони вимагають не лише розроблення, але й дотримання, систематичного моніторингу, самооцінювання діяльності закладу, особливо у частині забезпечення академічної доброчесності в педагогічних та учнівських колективах.

Так, викликає стурбованість, що практично кожен десятий керівник ЗЗСО взагалі нічого не знає про існування методичних рекомендацій «Освітній навігатор» (3,3 % респондентів), або ознайомився з рекомендаціями, але не використовує їх у своїй діяльності (7,3 %), а кожен п'ятий (22,1 %) лише ознайомився з окремими розділами посібника.

Позитивним є факт наявності великої кількості джерел поширення інформації про «Освітній навігатор»: вебсайт Міністерства освіти і науки України (61,5 % респондентів знайшли інформацію про посібник саме на ньому); розсилки / вебінари від органів управління освітою (46,3 %); соціальні мережі / освітні платформи (43,8 %); інформаційні заходи / джерела НАЗК та від колег / керівництва (по 19,4 % респондентів).

Проте лише 41,7 % керівників закладів загальної середньої освіти повідомили, що вони детально ознайомилися з основними розділами методичних рекомендацій, а 12,2 % керівників ЗЗСО не обговорювали і не планують проведення обговорень посібника в очолюваному колективі.

Поряд з цим методичні рекомендації «Освітній навігатор» корисними для практичної діяльності керівників ЗЗСО визнали 64,2 % респондентів. Разом з тим менше половини опитаних (42,7 %) зазначили, що заходи з реалізації

методичних рекомендацій НАЗК включені до річних планів роботи закладів освіти.

Також позитивним є те, що більше половини (52,9 %) керівників ЗЗСО повідомили про наявність у діяльності закладу успішних практик впровадження принципів прозорості і доброчесності (ініціативи, проекти, заходи) в освітньому процесі з урахуванням рекомендацій посібника «Освітній навігатор».

Серед труднощів у впровадженні рекомендацій у діяльність закладів освіти більшість респондентів (82,5 %) відзначили нестачу часу / ресурсів, 33,8 % – вважають, що основною перешкодою є відсутність необхідних знань та підготовлених кадрів. Прикро, але кожен п'ятий (21,9 %) керівник закладу вказав основною причиною труднощів низьку мотивацію колективу.

Саме тому це питання потребує постійного внутрішнього моніторингу запитів та організації відповідної допомоги керівникам закладів освіти від органів управління освітою у практичному використанні посібника «Освітній навігатор».

Такими механізмами можуть стати включення окремих тематичних курсів підвищення кваліфікації з впровадження методичних рекомендацій у діяльність регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, організація місцевими органами управління освітою тематичних семінарів / вебінарів з реалізації методичних рекомендацій НАЗК, узагальнення та розповсюдження кращих успішних практик впровадження принципів прозорості та доброчесності у діяльність закладів освіти.

Відповідно до абзацу шостого частини третьої статті 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Абзац перший частини другої статті 42 Закону України «Про повну загальну середню освіту» зобов'язує заклади освіти формувати внутрішню систему забезпечення якості освіти, яка має, зокрема, включати механізми забезпечення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності педагогічних працівників та учнів за конкретні порушення академічної доброчесності.

Зважаючи на зазначене, на виконання вимог законодавства керівникам закладів загальної середньої освіти необхідно вжити заходів для організації дієвої внутрішньої системи забезпечення якості освіти з обов'язковим моніторингом дотримання принципів прозорості та доброчесності під час освітнього процесу.

Одним із основних і дієвих джерел отримання необхідної інформації та практичних порад можуть бути методичні рекомендації для забезпечення прозорості та доброчесності у діяльності закладів освіти «Освітній навігатор», розроблені НАЗК.

